

Sag - Solevad Vandmølle

Stamdata

Type	Fredningssag
Fredningsstatus	Med omgivelser fredet
Oprettelsesdato	00010101
Betegnelse	Solevad Vandmølle
Aktuel status	Aktiv
Beliggenhed	Solevadvej 44
Kommune	Assens
Omfang	Solevad Vandmølle (1870), kværn i nabobygning samt aksel fra møllen hertil, møllesø, stemmeværk og tilløb til møllen (begge 1996), bagvand samt den del af Holmehave Bæk, som løber fra stemmeværk til sammenløbet med møllens bagvand, samt stensatte kanter ved møllesø, tilløb, bagløb og friløb. Fredet 1959. Udvidet 2011.
Beskrivelse	Solevad Vandmølle ligger ved Holmehave Bæk, der er en udløber af Odense Å. Solevad Vandmølle ligger umiddelbart vest for Solevadgård, der er en firelænget gård. Solevadgård er ikke omfattet af fredningen. Holmehave Bæk er opdæmmet i en stor møllesø syd for møllen.

Møllebygningens facader er i stolpeværk. Taget er kvartvalmet, stråttækket og har øverst en halmmønning med kragtræer. Gavlene er af ubehandlede brædder lagt en på to. Facadernes stolpeværk er integreret med stolen, der bærer mølleakslen og det store underfaldshjul. Underfaldshjulet er afskærmet fra det øvrige gangtøj ved en bræddevæg. Via en fritliggende aksel driver møllen en skråkværn, der står i den nærliggende ladebygning.

Bygningshistorie Møllen er en af landets sidste gårdmøller. Da mølleprivilegierne blev ophævet i 1862, blev der opført en række gårdmøller, men de er stort set alle forsvundet. Møllen blev opført i 1871 og fungerede som gårdmølle for Solevadgård og Enggård, indtil Enggård i 1920 nedbrændte. I 1963 blev møllen genindviet efter en omfattende restaurering og oprettelsen af en mølledam.

Møllen blev i slutningen af 1980'erne atter restaureret. Mølledammen bliver løbende oprenset, for at undgå at den gror til af opvoksende vegetation.

Kilder Møllebygninger i Danmark, Redegørelse og status 1993).

Miljømæssig værdi Møllen ligger karakteristisk ved Holmehave Bæk, som løber umiddelbart vest for Solevadgård. Vandmøllen viser - med sin placering direkte over Holmehave Bæk - på en enkel måde, hvorledes bækkens vand kan udnyttes til maskinkraft. Vandmøllen udgør sammen med Solevadgård, møllesø, bagløb og friløb et væsentligt og stærkt kulturmiljø.

Kulturhistorisk værdi Den kulturhistoriske værdi ved Solevad Vandmølle knytter sig til møllen som et velbevaret eksempel på en af de gårdmøller, som blev opført, da mølleprivilegierne blev ophævet i 1862. Hertil kommer at den ved akslen forbundne kværn i nabobygningen, møllesø, stemmeværk og tilløb til møllen, bagvand samt den del af Holmehave Bæk, som løber fra stemmeværk til sammenløbet med møllens bagvand og de stensatte kanter ved møllesø, tilløb, bagløb og friløb tilsammen sikrer møllens fortsatte funktion og er tillige afgørende for forståelsen af såvel mølledriften som for sikringen af møllens fortsatte funktion.

Solevad Vandmølle har gennem sin konstruktion og sine omgivelser stor kulturhistorisk værdi, idet maskinen i fysisk form fortæller historien om det lokalt orienterede og af vejret afhængige, før-industrielle danske landbrug. Opretholdelsen af møllebygningen, det store underfaldshjul og alle funktionsmæssige udvendige og indvendige dele af møllet rummer både stor teknisk og kulturhistorisk værdi.

Arkitektonisk værdi Den arkitektoniske værdi ved Solevad Mølle knytter sig til vandmøllens stolpekonstruktion og det halvvalmede stråtag, der står som et sjældent bevaret eksempel på en traditionel, enkel overdækning af en vandmølle. Hertil kommer den effektfulde kontrast mellem den bærende, transparente stolpekonstruktion det velformede, ubrudte stråtag, hvilket tilsammen giver møllebygningen en sluttet og helstøbt form.

Bærendefrednings værdier De bærende fredningsværdier i Solevad Mølle knytter sig til underfaldshjul og gangtøj samt den bærende stolpekonstruktion og det stråttækte tag med halmmønning og kragtræer, den forbindende aksel til kværnen i ladebygningen samt den traditionelle materialeholdning. Hele området bærende fredningsværdi ligger i opretholdelsen af møllesø, stemmeværk, bagvand samt den del af Holmehave Bæk, som løber fra stemmeværk til sammenløbet med møllens bagvand og de stensatte kanter ved møllesø, tilløb, bagløb og friløb til møllen, således at dens funktion kan opretholdes.

Bemærkninger

Komplekstypen: Vandmølleanlæg

Bebyggelsestype: Mindre bebyggelsesklynge/enklave - Samling af gårde

Omfattede bygninger

Solevadvej 44, 5690 Tommerup, 420 - 12767 - 5, Solevad Vandmølle

Sagsbehandlinger

Type: Tinglyst fredning

Dato: 8/12-1959

Journal nr.: 0000

Type: Fredningsudvidelse

Dato: 23/9-2011

Begrundelse: Kulturarvsstyrelsen finder, at kværn i nabobygning samt aksel fra møllen hertil, møllesø, stemmeværk og tilløb til møllen (begge 1996), bagvand samt den del af Holmehave Bæk, som løber fra stemmeværk til sammenløbet med møllens bagvand, samt stensatte kanter ved møllesø, tilløb, bagløb og friløb har de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en udvidelse af den eksisterende fredning af Solevad Vandmølle (1870) Solevadvej 44, 5670 Tommerup, Assens Kommune. De ovennævnte dele af omgivelserne ved Solevad Vandmølle indgår som en væsentlig del af møllen, og de er afgørende for forståelsen af såvel mølledriften som for sikringen af møllens fortsatte funktion. Formål: En udvidelse af fredningen skal bidrage til at sikre Solevad Vandmøllens fortsatte funktion som vandmølle og bidrage til oplevelsen af det samlede kulturmiljø. Miljømæssig værdi: Møllen ligger karakteristisk ved Holmehave Bæk, som løber umiddelbart vest for Solevadgård.

Vandmøllen viser - med sin placering direkte over Holmehave Bæk - på en enkel måde, hvorledes bækkens vand kan udnyttes til maskinkraft. Den allerede fredede vandmølle udgør sammen med disse omgivelser en væsentlig helhed ved Solevad Vandmølle. Kulturhistorisk værdi: Solevad vandmølle (1870) er et sjældent eksempel på en af de få bevarede gårdmøller, som blev opført da mølleprivilegierne blev ophævet i 1862. Dertil kommer, at der lejlighedsvis køres med møllen - dog "ude af tøj". Arkitektonisk værdi: Vandmøllen er - med sin stolpekonstruktion og det halvvalmede stråtag - et sjældent bevaret eksempel på en traditionel, enkel overdækning af en vandmølle. Bærende fredningsværdi: Solevad Vandmøllens bærende fredningsværdi er især knyttet til opretholdelse af vandhjul, gangtøj og overdækning, kværnen i ladebygningen samt forbindelsen mellem vandmølle og kværn. Hele området's bærende fredningsværdi ligger i opretholdelsen af stemmeværk og tilløb til møllen, således at dens funktion i tilstrækkelig grad kan opretholdes. Anbefalinger: Det anbefales, at der i dialog mellem ejer og vandløbsmyndighed, udarbejdes en plejeplan for vandmøllen med omgivelser, herunder mølledam, friløb og bagløb, som fremhæver møllemiljøets arkitektoniske og kulturhistoriske værdier.

Journal nr.: 2010-7.82.03/420-0002

Dokumenter

Navn: Fredningsbeskrivelse

Dokumenttype: PDF-dokument

Vedhæftet fil: [Solevadvej 44, Solevad Vandmølle, Assens Kommune, fredningsbeskrivelse.pdf](#)
